

'Rechters en politici zijn te veel met elkaar bezig'

Rechtssocioloog: Vraag over eigen maatschappelijke positie wordt zo vermeden

JURRE PLANTINGA

Kijken we er eigenlijk nog van op als een politicus kritisch is over het vonnis in een rechtszaak? Of als een rechter openlijk klaagt over Haags beleid? Volgens rechtssocioloog Marc Hertogh zetten rechters en politici zich in steeds scherpere bewoordingen tegen elkaar af, en ontlopen ze zo de vraag waarom het publieke vertrouwen in hun gezag tanende is.

De aan de Rijksuniversiteit Groningen verbonden professor liep de afgelopen maanden als 'Nieuwspoortrapporteur' op het Binnenhof, sprak met hoofdrolspelers en nam zo de relatie tussen de rechterlijke macht, de politiek en de media onder de loep. Gisteren presenteerde Hertogh zijn bevindingen in het boek 'Scheidende Machten'.

In uw inleidende woorden schrijft u dat er 'iets is geknakt in de relatie tussen politici en rechters in ons land'. Even later spreekt u zelfs van een 'pijnlijke vechtscheiding'. Is het echt zo erg gesteld?

"Dat zou je wel denken, ja, als je met politici en rechters praat. Beiden zetten zich gewillig schrap om de verschillen te verduidelijken. Neem een maatregel als de verhoging van de griffierechten, waarvoor het vorige kabinet pleitte. Daar begrijpen rechters dan echt

helemaal niets van, merk je dan. Andersom is hetzelfde het geval. Politici vinden dat rechters zich maar eens moeten realiseren dat de tijden nu eenmaal veranderd zijn."

Waar komt die behoefte om zich zo tegen elkaar af te zetten volgens u vandaan?

"Mensen zijn kritischer geworden tegenover gezagsdragers, dus voor beide groepen geldt dat hun maatschappelijke positie een stuk brozer is geworden. Door zich tegen elkaar af te zetten maken ze hun eigen bestaansrecht duidelijk. Rechters zeggen: politici verkwanselen de rechtsstaat, maar wij zijn er echt voor u, burger. Politici hameren er dan weer op dat rechters te veel in hun ivoren torens blijven zitten. Zij komen in de zaaltjes, zij weten wat er écht leeft. Eigenlijk spelen ze daarmee een wedstrijdje 'wie weet het beste wat er in de maatschappij aan de hand is'.

"Toch, gedurende het onderzoek is ook mijn beeld enigszins veranderd. Want ondanks de scherp aangezette verschillen zitten ze met hetzelfde probleem. Is het gezag van politici en rechters nog wel zo vanzelfsprekend, en wat doen ze daar eigenlijk aan? Daar zijn beide groepen onzeker over. En door zich tot elkaar te beperken, hoeven ze die moeilijke discussie niet aan te gaan."

Hoe kijken rechters en politici naar de rol van de media?

"Beiden zijn ontevreden, maar in verschillende mate. Politici zijn wat meer gelaten, beseffen dat ze nou eenmaal niet alles naar hun hand kunnen zetten. Ik sprak een Kamerlid die zei: 'Wat je snel leert is dat je een mening moet hebben als je de media te woord staat. Het is eerst 'ja' of 'nee', en dan pas de nuance.' Dat hebben rechters nog niet. Daar zijn ze zich wel van

bewust, maar ze weten nog niet zo goed hoe ze ermee moeten omgaan. Moeten ze gaan twitteren? Aanschuiven bij programma's als 'Hart van Nederland'?

"Vooralsnog blijft het vooral bij kritiek, op het verongelijkte af. Journalisten zijn volgens rechters lang niet altijd echt geïnteresseerd in wat ze doen, en brengen rechtszaken te veel als entertainment. Net als politici proberen rechters invloed uit te oefenen op het beeld dat de media van hen schetsen. Dat politici dat beter lukt, is volgens mij de belangrijkste reden dat rechters zo verongelijkt zijn. Daar zit de irritatie."

Terug naar de vechtscheiding. Gaat dat op korte termijn goed komen?

"De betrokkenen die ik daarover sprak en vroeg of ze verwachten dat er over een jaar of vijf veel veranderd is, denken in ieder geval van niet. De grote discussie over hun veranderde rol in de maatschappij zullen ze voorlopig nog wel uit de weg gaan."

"Door zich tegen elkaar af te zetten maken ze hun eigen bestaansrecht duidelijk. Ze spelen een wedstrijdje 'wie weet het beste wat er in de maatschappij aan de hand is'.,,

"Marc Hertogh, rechtssocioloog.,,